Studies of Nomads Area Planning
E-ISSN: 2821-0530
www.jsnap.ir

Vol. 6 Issue 1 (No. 11), Spring and Summer 2026, Pp. 113-126
DOI: 10.22034/jsnap.2026.605804.1151

Research Article

Investigating the Relationship between Hospitality and Sustainable Development in Rural Tourism Destinations Located in Nomadic Territories (Case Study: Sirvan District, Sanandaj County)

Davood Jamini*[1]

[1.] Associate Professor, Department of Geomorphology, Faculty of Natural Resources, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran (Part-time Researcher at Kurdistan Studies Institute, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran)
* Corresponding Author, D.Jamini@Uok.ac.ir

Receive Date: 13 May 2026
Accept Date: 05 July 2026

ABSTRACT

Introduction: Ranking second among Iran's 31 provinces in terms of hospitality serves as a validation of the special status of hospitality in Kurdistan province. Despite the high hospitality potential in this province, particularly in rural tourism destinations, the investigation of the relationship between hospitality and rural sustainable development remains an area that researchers have largely overlooked.
Objectives: The present study was conducted to examine the status of hospitality and rural sustainable development, and ultimately to evaluate the relationship between hospitality and sustainable development in rural tourism destinations located in nomadic territories.
Methodology: A combination of descriptive, correlational, and causal research methods was employed to conduct this applied study. The main research tool for collecting field data is a researcher-made questionnaire, the validity of which was examined by obtaining the opinions of researchers in the fields of geography, rural planning, and tourism. After applying their opinions, the validity of the questionnaire was confirmed. SPSS software was used for statistical analyses.
Geographical Context: The spatial scope of this research encompasses rural tourism destination villages in the Sirvan district (8 villages) located in Sanandaj County, Kurdistan Province, which is one of the nomadic territories of western Iran.
Results and Discussion: The results indicated that the status of hospitality and rural sustainable development in the tourism destinations, with respective means of 57.3 and 56.2, were above and below the average level. The Spearman correlation coefficient results showed a statistically significant and positive correlation ($r = 0.593$) between hospitality and rural sustainable development in tourism destinations at a 99% confidence level. The regression model results demonstrated that 33.9% of the changes in rural sustainable development can be explained through hospitality.
Conclusion: Strengthening hospitality in tourism destinations can facilitate the process of achieving rural sustainable development. It is essential to prioritize the quantitative and qualitative enhancement of hospitality dimensions and variables within the policies and planning for the development of rural tourism destinations.

KEYWORDS Nomadic territories, Hospitality, Rural sustainable development, Rural tourism destinations, Kurdistan.

دوفصلنامه(نشریه) علمی مطالعات برنامه‌ریزی قلمرو کوچ‌نشینان
شاپای الکترونیکی 0530- 2821
www.jsnap.ir

دوره ۶، شماره ۱ (پیاپی ۱۱)، بهار و تابستان ۱۴۰۵، صص. ۱۱۳-۱۲۶
DOI: 10.22034/jsnap.2026.590824.1146

مقاله پژوهشی

بررسی ارتباط میهمان‌نوازی و توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی واقع در قلمروهای عشایری (مطالعه موردی: بخش سیروان، شهرستان سنندج)

داود جمینی[1*]

۱. دانشیار گروه ژئومورفولوژی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران (پژوهشگر پاره وقت پژوهشکده کردستان‌شناسی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران).

* نویسنده مسئول، Email: D.Jamini@Uok.ac.ir

تاریخ دریافت: ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۵
تاریخ پذیرش: ۱۴ تیر ۱۴۰۵

چکیده

مقدمه: کسب رتبه دوم در میان ۳۱ استان ایران به لحاظ میهمان‌نوازی، مهر تأییدی بر جایگاه ویژه میهمان‌نوازی استان کردستان است. علی‌رغم ظرفیت بالای میهمان‌نوازی در این استان به‌ویژه در مقاصد گردشگری روستایی، بررسی ارتباط میهمان‌نوازی و توسعه پایدار روستایی مقوله‌ای است که محققان از بررسی آن مغفول مانده‌اند.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت میهمان‌نوازی و توسعه پایدار روستایی و در نهایت ارزیابی ارتباط میهمان‌نوازی و توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی واقع در قلمروهای عشایری انجام شده است.

روش‌شناسی: برای انجام مطالعه کاربردی حاضر از ترکیبی از روش‌های توصیفی، همبستگی و علی استفاده شده است. ابزار اصلی پژوهش برای گردآوری داده‌های میدانی، پرسشنامه محقق‌ساخته است که روایی (صوری) آن با اخذ نظرات محققان حوزه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی و گردشگری بررسی شده و پس از اعمال نظرات آن‌ها، روایی پرسشنامه تأیید شده است. برای انجام تحلیل‌های آماری از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

قلمرو جغرافیایی: قلمرو مکانی این پژوهش، روستاهای مقصد گردشگری در بخش سیروان (۸ روستا) واقع در شهرستان سنندج و استان کردستان است که یکی از قلمروهای عشایری غرب ایران است.

یافته‌ها و بحث: نتایج نشان داد وضعیت میهمان‌نوازی و توسعه پایدار روستایی در مقاصد گردشگری به‌ترتیب با میانگین ۳/۵۷ و ۲/۵۶، بالاتر و پایین‌تر از حد متوسط بوده است. نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد میان میهمان‌نوازی و توسعه پایدار روستایی در مقاصد گردشگری در سطح اطمینان ۹۹ درصد ارتباط آماری معنادار و مثبت با مقدار ۰/۵۹۳، وجود دارد. نتایج مدل رگرسیونی نشان داد ۳۳/۹ درصد از تغییرات توسعه پایداررروستایی از طریق میهمان‌نوازی تبیین می‌شود.

نتیجه‌گیری: تقویت میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری می‌تواند فرایند دستیابی به توسعه پایدار روستایی را تسهیل نماید. ضروری است تقویت کمی و کیفی ابعاد و متغیرهای میهمان‌نوازی، در اولویت سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های توسعه مقاصد گردشگری روستایی قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: قلمروهای عشایری، میهمان‌نوازی، توسعه پایدار روستایی، مقاصد گردشگری روستایی، کردستان.

مقدمه

توسعه گردشگری نباید صرفاً به زیرساخت‌های فیزیکی و اقتصادی مانند ساخت هتل‌ها، ارتقای حمل ونقل یا تبلیغات گردشگری متمرکز شود؛ کیفیت خدمات و امکانات فیزیکی در توسعه گردشگری اهمیت دارد، اما به تنهایی کافی نیستند. تجربه مثبت گردشگری، به ویژه در مناطق با کمبود امکانات، به شدت تحت تأثیر رفتار جامعه میزبان و گرمی تعاملات انسانی است که می‌توان ان را در مفهوم میهمان‌نوازی خلاصه کرد (ابراهیمی و مسعودی، ۱۴۰۴: ۵۱). میهمان‌نوازی به‌عنوان یک صنعت جهانی (بابائی و اشرف، ۱۴۰۳: ۱۹۹)، یکی از ویژگی‌های مهم گردشگری است که می‌تواند ریشه در فرهنگ و تاریخ یک سرزمین داشته باشد. تحقیقات نشان می‌دهد در مقاصدی که میهمان‌نوازی به‌عنوان یک اصل مهم مورد تأکید بوده است، گردشگران تمایل بیشتری به آن نشان داده‌اند و مدت اقامت آن‌ها نیز افزایش یافته است (صادقی و صیدایی، ۱۴۰۲: ۹۹–۹۸). بر عکس موضوع فوق، عدم توجه به فرهنگ میهمان‌نوازی باعث به وجود آمدن پدیده میهمان‌گریزی می‌شود (فیروزی و علیپور، ۱۳۹۷: ۱۰۲) و می‌تواند چرخه توسعه گردشگری را با چالش‌های جدی مواجه نماید. در مجموع میهمان‌نوازی به عنوان صنعتی پویا در عرصه‌های مختلف به ویژه در بعد اقتصادی از جمله اشتغال‌زایی و عرضه تولیدات محلی، نقش کلیدی را تقویت و توسعه مقاصد گردشگری ایفا می‌نماید (باقری و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۰۸–۱۰۷؛ مروتی شریف آبادی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۸). به همین دلیل در حال حاضر رقابت شدیدی در میان مقاصد گردشگری از نظر میهمان‌نوازی وجود دارد (سیف اللهی و ابراهیمی خراجو، ۱۴۰۲: ۱۴۱؛ صادقی و جوان، ۱۴۰۴: ۲۲).

در میان فضاهای مختلف جغرافیایی، مناطق روستایی از طریق ایجاد ارتباط بین سکونتگاه‌های روستایی و ریشه‌های فرهنگی، تاریخی، قومی و جغرافیایی خود، از فرصت‌های بی‌نظیری برای جذب گردشگران برخوردارند (Vujko et al., 2018: 53). گردشگری روستایی در طول دو دهه گذشته، دستخوش تحولات قابل توجهی شده است و عرصه‌ها و مناظر روستایی و کشاورزی، سبب شکل‌گیری انواع گردشگری در مقاصد روستایی شده است (صادقی، ۱۴۰۴: ۲۰۷–۲۰۶). در خط مقدم این تحولات، میهمان‌نوازی روستایی سازگار با محیط زیست قرار دارد؛ نوعی از گردشگری که مسئولیت اکولوژیکی را با سبک زندگی اصیل روستایی همسو می‌کند (Vujko et al., 2025[a]: 1). جذابیت میهمان‌نوازی روستایی ناشی از ظرفیت آن برای ارائه تجربیات متمایزی است که اغلب در محیط‌های شهری وجود ندارد (Vujko et al., 2025[b]: 1). به‌طور کلی میهمان‌نوازی با محوریت جامعه محلی و روستایی از نظر اقتصادی می‌تواند با فراهم نمودن بسترهای مناسب جهت توسعه فرصت‌های شغلی و اشتغال‌زایی با سرمایه اندک (کاظمی و علی‌نژادی، ۱۴۰۴: ۱۲۰–۱۱۹)، ایجاد درآمد تکمیلی برای کشاورزان خرده‌پا، ایجاد فرصت‌های شغلی برای گروه‌های کمتر شناخته‌شده (به‌ویژه زنان و جوانان) و حمایت از توسعه زنجیره‌های تأمین محلی از طریق استفاده از محصولات و خدمات منطقه‌ای، نقش محوری را در احیای مناطق روستایی ایفا کند و با جذب بازدیدکنندگان به مناطق روستایی کمتر کاوش‌شده و در نتیجه تقویت اقتصادهای محلی، به‌عنوان محرک مهمی برای گردشگری روستایی عمل می‌کند. از نظر اجتماعی، میهمان‌نوازی با محوریت جامعه محلی و روستایی انتقال دانش بین نسلی را تقویت می‌کند، انسجام جامعه را تقویت می‌کند و حکومت مشارکتی را در برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری تشویق می‌کند. سرمایه‌گذاری‌های میهمان‌نوازی تحت مدیریت جامعه، حس غرور و هویت جمعی را تقویت می‌کند. از نظر زیست‌محیطی، این نوع از گردشگری، گردشگری کم‌اثر را ترویج می‌دهد که با اصول کشاورزی ـ اکولوژیکی همسو است و از مدیریت منابع طبیعی پشتیبانی می‌کند. این مدل، شیوه‌هایی مانند کشاورزی ارگانیک، حفاظت از تنوع زیستی و اقتصادهای چرخشی را تشویق می‌کند و آن را به ویژه برای مناطقی که به دنبال ایجاد تعادل بین تاب‌آوری اقتصادی و مسئولیت‌پذیری اکولوژیکی هستند، مناسب می‌سازد. همچنین میهمان‌نوازی با محوریت جامعه محلی و روستایی، مدیریت پایدار منابع – مانند استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، کمپوست و حفاظت از آب – را تشویق می‌کند و تضمین می‌کند که گردشگری، یکپارچگی اکولوژیکی را تهدید نمی‌کند (Knežević et al., 2025[a]: 2).

در ایران و به‌ویژه در میان جامعه روستایی، میهمان‌نوازی از بارزترین نمودهای فرهنگی است که می‌تواند از جذابترین خاطرات گردشگران داخلی و خارجی در فرایند سفر باشد (قنبری عُدیوی، ۱۳۹۶: ۴۵؛ باقری نظام آباد و کاوسی، ۱۳۹۸: ۱۶۷) و از آن به عنوان یکی از ارکان کلیدی موفقیت صنعت گردشگری یاد شده است (ابراهیمی و مسعودی، ۱۴۰۴: ۵۲). صنعت میهمان‌نوازی متأثر از عوامل مختلفی مانند زیرساخت‌های فیزیکی (دهدشتی شاهرخ و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۴)، رفتار و شیوه برخورد و تعامل با میهمان و به صورت کلی سبک رفتار با گردشگران است؛ در صورت بروز سوء رفتار، رضایت گردشگران کاهش می‌یابد و این مهم تبعات متعددی را برای مقاصد گردشگری به همراه دارد (مباشری و همکاران، ۱۴۰۴: ۲۰۹)، به همین دلیل فعالان عرصه

میهمان‌نوازی برای توسعه فعالیت خود و پایداری آن در مقصد، نیازمند بررسی وضعیت موجود فعالیت‌شان در زمینه ابعاد و شاخص‌های میهمان‌نوازی هستند تا به واسطه آن تدابیر لازم را برای پایداری صنعت میهمان‌نوازی اتخاذ نمایند (اسماعیلی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۲). علی‌رغم اهمیت میهمان‌نوازی در توسعه صنعت گردشگری و به تبع آن توسعه مقاصد گردشگری روستایی، تحققات اندکی در خصوص میهمان‌نوازی در سکونتگاه‌های روستایی انجام گرفته است (حیدری و همکاران، ۱۴۰۴: ۵۷). همچنین توجه به نظرات و دیگاه‌های جامعه محلی به عنوان ارائه‌دهندگان اصلی خدمات میهمان‌نوازی، که نقش مهمی در توزیع محصولات کشاورزی و خوراکی بین گردشگران دارند، در اکثر مطالعات نادیده گرفته شده است. در این میان نکته قابل تأمل این است که توسعه میهمان‌نوازی در نواحی روستایی که از پتانسیل بالایی برخوردار هستند، آسان‌تر از سایر نواحی است (Paunić et al., 2025: 1-2).

بررسی‌ها نشان می‌دهد در میان استان‌های مختلف کشور، استان کردستان به لحاظ برخورداری از شاخص‌های میهمان‌نوازی در رتبه دوم قرار گرفته است و یکی از میهمان‌نوازترین استان‌ها ایران است (ابراهیمی و مسعودی، ۱۴۰۴: ۵۰). با توجه به پیوند میان گردشگری و میهمان‌نوازی و مزایای متعددی که برای این دو صنعت ذکر شده است، توسعه میهمان‌نوازی در روستاهای مقصد گردشگری روستایی که از ظرفیت جذب گردشگران بیشتری برخوردار هستند، می‌تواند زمینه توسعه گردشگری و به تبع آن توسعه پایدار روستایی را تسهیل نماید. در میان روستاهای هدف گردشگر استان، روستاهای واقع در بخش مرکزی سیروان، از مهم‌ترین مقاصد گردشگری روستایی هستند که همواره و در طول فصول مختلف، پذیرای تعداد قابل توجهی از گردشگران هستند. با توجه به شکاف مطالعاتی در زمینه میهمانوازی در مقاصد گردشگری روستایی و همچنین ذکر مزایا و اثرات متعدد میهمانوازی برای جوامع محلی، سوال‌های اصلی پژوهش حاضر عبارت‌اند از: وضعیت دو مولفه میهمانوازی و توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی بخش مرکزی سیروان چگونه است؟ آیا میان میهمانوازی و توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی بخش مرکزی سیروان ارتباط آماری معناداری وجود دارد؟ و میهمانوازی می‌تواند چه مقدار از تغییرات توسعه پایدار روستایی در مقاصد گردشگری بخش مرکزی سیروان تبیین نماید؟

بررسی‌ها نشان می‌دهد برخی از پژوهشگران میهمان‌نوازی را به شکل برآوردن نیازهای اولیه (اساسی) مانند، غذا، نوشیدنی، سرپناه و امکانات بهداشتی برای مسافرانی که دور از خانه هستند، تعریف می‌کنند (سعیدا اردکانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۲۴). در تعریفی دیگر میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری این‌چنین تعریف شده است: فرآیندی که طی آن نیازهای روانی گردشگران از زمان ورود به مقصد گردشگری تا زمان خروج از آن، با ترکیب متعادل سه عنصر رفتارهای میهمان‌نوازانه، کیفیت فضای حاکم بر مقصد و زیرساخت‌ها و امکانات کالبدی و فیزیکی، فراهم گردد به نحوی که گردشگر احساس خوشایند و تجربه لذت‌بخشی را از مقصد کسب کرده باشد (رحیمی و جمینی، ۱۴۰۵). با توجه به اهمیت میهمان‌نوازی و اثرات آن بر توسعه پایدار روستایی، مطالعاتی در این زمینه انجام شده است. به عنوان نمونه قنبری عُدیوی (۱۳۹۶) در مطالعه خود نشان داده است که میهمان‌نوازی به‌عنوان جاذبه‌ای فوق‌العاده اثرگذار در توسعه گردشگری مطرح است و می‌تواند به شیوه‌های مختلف در افزایش جذابیت مقاصد گردشگری و در نتیجه بهره‌برداری پایدار از منافع گردشگری ایفای نقش نماید. بر اساس مطالعه سعیدا اردکانی و همکاران (۱۴۰۰) خوشامدگویی، شرایط خاص هتل، کارایی (در فرایندها و رویه ها)، (ارایه خدمت) از صمیم قلب، شخصی سازی (خدمات برای میهمان)، (ایجاد) ارتباط خاص (با میهمان) و احساس راحتی، هفت بعد اصلی تجربه میهمان‌نوازی در هتل‌ها هستند. از نظر صادقی و صیدایی (۱۴۰۲) ثبت و معرفی فرهنگ میهمان نوازی به عنوان برند گردشگری ایران، کاهش اختلافات سیاسی خارجی و بهبود شاخص امنیت گردشگران خارجی، سه عامل کلیدی موثر در برندسازی فرهنگ میهمان نوازی هستند. همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد توسعه پایدار روستایی به عنوان یک مفهوم کلان، در قالب ابعاد و متغیرهای متعددی مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفته است. ابعاد و متغیرهای این مفهوم نیز به شرح زیر است: اجتماعی (متشکل از متغیرهای دسترسی به مراکز بهداشتی، تحت پوشش بودن بیمه درمانی، ماندگاری جوانان روستا، جمعیت‌پذیری روستا، وضعیت سواد در میان اعضای خانوار، کیفیت زیرساخت‌های بهداشتی روستایی، مشارکت اجتماعی، شرکت در کلاس‌های آموزشی، حس تعلق مکانی، انگیزه پیشرفت و وضعیت احساس محرومیت)، اقتصادی (متشکل از متغیرهای وضعیت توزیع درآمد، امنیت شغلی، میزان پس‌انداز، رضایت شغلی، تنوع شغلی و قدرت خرید)، اکولوژیکی (متشکل از متغیرهای استفاده از کودهای شیمیایی، استفاده از سموم شیمیایی، استفاده از کودهای ارگانیک، حفاظت از مراتع، حفاظت از خاک، مدیریت پسماند، وضعیت شکار حیوانات وحشی و استفاده بهینه از منابع آب)، کالبدی (متشکل از متغیرهای استفاده از مصالح بادوام در ساخت مساکن، توجه به اصول ایمنی در ساخت و سازها، کیفیت جاده‌ها، کیفیت معابر داخل روستا، روشنایی معابر و اجرای طرح هادی) و نهادی (متشکل از متغیرهای شرکت انتخابات محلی، شرکت در انتخابات منطقه‌ای و ملی،

همکاری با مدیران روستا، مشارکت دادن اهالی روستا در تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزهای روستا، تخصیص بودجه عمرانی به روستا و تخصیص اعتبارات اشتغال‌زایی به روستا) (جمشیدی و همکاران، ۱۴۰۲).

رحیمی و جمینی (۱۴۰۵) و چائو و یان[1](۲۰۲۱) برای ارزیابی میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی از سه بعد و متغیرهای زیر استفاده کرده‌اند: آداب و رفتارهای میهمان‌نوازی (متشکل از متغیرهای خوشامدگویی به گردشگران توسط جامعه محلی، صداقت جامعه محلی، امانت‌داری جامعه محلی، اخذ اجاره‌بهای منصفانه، اخذ منصفانه هزینه استفاده از وسایل عمومی، برخورد مناسب ارائه دهنده‌گان خدمات، پرسنل کارآمد و متعهد غذاخوری‌ها و رستوران‌ها، پرسنل خوش‌برخورد غذاخوری‌ها و رستوران‌ها، راهنمایی دقیق و صمیمانه جامعه محلی، خرده‌فروشان خوش‌برخورد، عدم اجبار به خرید توسط خرده‌فروشان، عدم حیله و تقلب در خرید یا فروش، ساکنان خون‌گرم و خوش‌برخورد، ارائه تخفیف به گردشگران و برخورد مناسب پرسنل انتظامی)، کیفیت فضای حاکم بر مقصد (متشکل از متغیرهای نبود مشکلات قانونی در دسترسی به مقاصد گردشگری (اخذ مجوز تردد، بازرسی و ...)، محیط آرام داخل و خارج از مقصد گردشگری، فضاهای خوشایند روستایی (دوست‌دار گردشگر)، امنیت و ایمنی مناسب مقصد گردشگری، امنیت زنان و کودکان، عدم تبعیض علیه گردشگران، عدم اعتراض به گردشگران، عدم خصومت با گردشگران در رسانه‌های جمعی/اجتماعی، ذهنیت مثبت جامعه محلی به جذب گردشگران بیشتر و احترام جامعه محلی به محیط زیست (آثار گردشگری، آب، درخت، مرتع و ...)) و زیرساخت‌ها و امکانات کالبدی و فیزیکی (متشکل از متغیرهای ارائه اطلاعات مفید در وب‌سایت رسمی گردشگری در خصوص مقصد، در دسترس بودن مراکز اطلاعات گردشگری، وجود نقشه‌های کاربردی و مفید گردشگری، تابلوهای راهنمای مفید، آنتن‌دهی موبایل، دسترسی به اینترنت، اینترنت بی‌سیم رایگان، سیستم حمل و نقل عمومی راحت و مناسب، پارک‌ها و امکانات تفریحی قابل دسترس، سرویس‌های بهداشتی با کیفیت کافی، محیط روستایی و گردشگری پاکیزه، بستر کارآمد و مؤثر رسیدگی به شکایات، امکانات مناسب برای افراد دارای معلولیت، کیفیت مناسب اقامتگاه‌های گردشگران، کیفیت مناسب فضای فیزیکی غذاخوری‌ها و رستوران‌ها، کیفیت مناسب غذا و نوشیدنی‌های مقاصد گردشگری، کیفیت مناسب صنایع دستی و تولیدات محلی، کیفیت مناسب معابر و جاده‌ها، کیفیت سایر زیرساخت‌های فیزیکی (سیستم روشنایی، جمع‌آوری زباله و ...) و ایمنی و استحکام سازه‌ها و مصالح مقصد گردشگری (پله، صندلی، آلاچیق و ...)).

چالیپ و کاستا[2](۲۰۱۲) در مطالعه خود در خصوص تحلیل تضاد میان جهان‌بینی برنامه‌ریزان توسعه و ساکنان روستایی در خصوص توسعه گردشگری و میهمان‌نوازی روستایی در کشور پرتغال نشان داده‌اند که به دلیل تضاد بین جهان‌بینی برنامه‌ریزان توسعه و ساکنان روستایی، میهمان‌نوازی و گردشگری به عنوان ابزارهایی برای توسعه روستایی اغلب در دستیابی به آنچه انتظار رفته است، شکست خورده‌اند؛ به این صورت که برنامه‌ریزان بر رشد اقتصادی تمرکز نموده و به دنبال بازگشت سرمایه به واسطه توسعه گردشگری هستند و انتظار دارند که منافع به تدریج به پایین سرازیر شود و توسعه میهمان‌نوازی و گردشگری را در چارچوب ملی و منطقه‌ای می‌بینند و به همین دلیل آن‌ها در غیاب حمایت جامعه محلی، سیاست‌هایی را پیش می‌برند و وقتی حمایت محلی حاصل نمی‌شود، ناکام می‌مانند. مردم محلی نیز نسبت به رشد حاصل از میهمان‌نوازی و گردشگری تردید دارند و می‌ترسند که این رشد بتواند عدالت اجتماعی را تهدید کند. در نتیجه، آنها ممکن است به برنامه‌ریزان بی‌اعتماد باشند، و به گونه‌ای عمل می‌کنند که این برنامه‌ها را بی‌اثر کند و از فرصت‌ها بهره‌برداری نکنند. تضاد حاصل، توسعه میهمان‌نوازی و گردشگری را از رسیدن به اهداف خود منحرف می‌کند. در نهایت محققان در این مطالعه برنامه‌ریزی مبتنی بر جامعه و مشارکت محلی را برای از بین بردن این تضادها پیشنهاد می‌دهند.

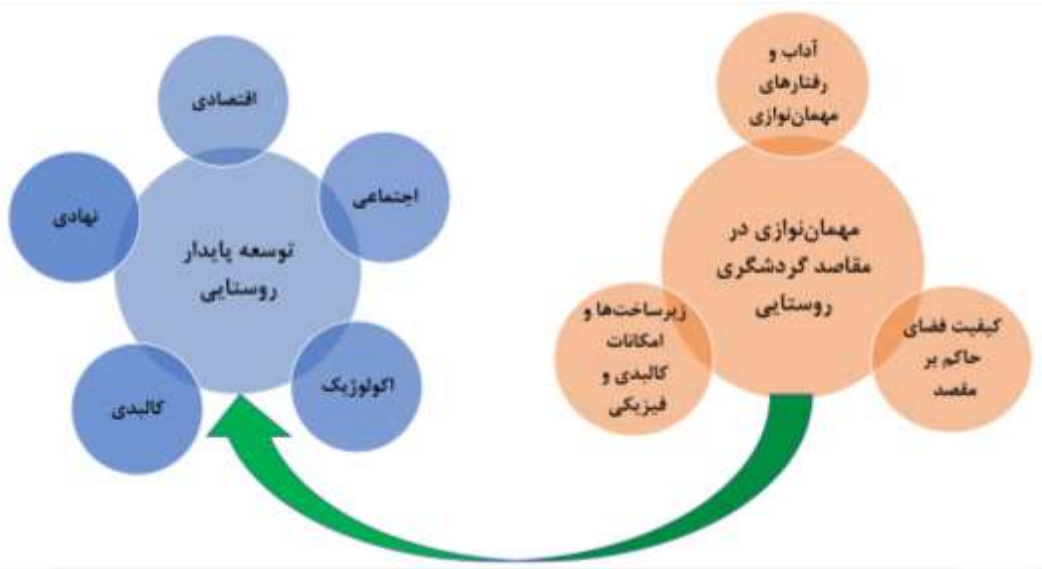
فریاس-جملینا[3]و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی در خصوص عوامل تعیین‌کننده رضایت از تعطیلات و میهمان‌نوازی در گردشگری روستایی در منطقه اندلس اسپانیا به این نتیجه رسیدند که بهتر است تبلیغات بر حسب واقعیت مقصد به گردشگران ارائه شود تا انتظارات خارج از واقعیت را برای گردشگران ایجاد ننماید. ووجکو[4]و همکاران (۲۰۱۸) در مطالعه خود در خصوص گردشگری روستایی در کشور صربستان نشان دادند شرکت‌های میهمان‌نوازی روستایی در وضعیت بسیار مناسبی قرار دارند و از رونق قابل ملاحظه‌ای برخوردار هستند. نتایج پژوهشس کاظم‌نیا[5]و همکاران (۲۰۲۱) نشان داده‌اند که توسعه بیشتر صنعت میهمان‌نوازی در منطقه روستوف در کشور روسیه می‌تواند به یک حوزه رشد برای توسعه اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی تبدیل شود. بر اساس

[1]Chau & Yan
[2]Chalip & Costa
[3]Frías-Jamilena
[4]Vujko
[5]Kazmina

مطالعه چیو[1] و همکاران (۲۰۲۴) میهمان‌نوازی در اقامتگاه‌های روستایی چین شامل چهار بعد اشیاء مادی، خدمات، اطلاعات و احساسات است و شاخص میهمان‌نوازی روستایی بر ارزش و اعتبار اقامتگاه‌های روستایی اثرگذار بوده است. چوانگ[2] و همکاران (۲۰۲۵) در مطالعه خود بر این مهم تأکید کرده‌اند که سیاست‌های حمایتی بخش دولتی از گردشگری روستایی منجر به افزایش ارزش فروش، تعداد روزهای کاری و بهره‌وری نیروی کار شرکت‌های میهمان‌نوازی و رستوران‌ها در مناطق روستایی کشور ژاپن شده است. از نظر ووجکو و همکاران (الف۲۰۲۵) توسعه میهمان‌نوازی با اثرگذاری و تقویت مولفه‌های تاب‌آوری و تنوع اقتصادی، ادغام اجتماعی ـ فرهنگی، تعهد زیست‌محیطی و منطقه‌ای، دیده شدن در بازار و ارتباطات استراتژیک، تضمین کیفیت و حمایت نهادی و برندسازی، زمینه کارآفرینی گردشگری پایدار روستایی در کشور اتریش را فراهم نموده است. در مطالعه‌ای دیگر ووجکو و همکاران (ب۲۰۲۵) نشان دادند چهار عامل «میراث ارگانیک»[3]، «آسایش و راحتی اصیل»[4]، «طعم‌های اصیل»[5] و «مزرعه گرم و صمیمی / اقامتگاه‌های روستایی صمیمی»[6]، بر تجربیات گردشگران اثرگذار هستند و گردشگران را به مقاصد روستایی و اقامتگاه‌های روستایی سوق می‌دهد با این حال، روستاهای ایتالیا به دلیل زیرساخت‌های بهتر، پیشنهادات متنوع و تبلیغات قوی بین‌المللی، گردشگران بیشتری را جذب می‌کنند و گردشگران ثروتمندتری را که تمایل به اقامت طولانی‌تر و خرج کردن بیشتر دارند، به خود جذب می‌کنند و روستاهای صربستان باید زیرساخت‌ها را بهبود دهند، تجربیات را متنوع کند و تلاش‌های تبلیغاتی را برای افزایش پایداری و رقابت‌پذیری تقویت کند. پائونیچ[7] و همکاران (۲۰۲۵) در کشور صربستان بر ایجاد پیوندهای بین بخشی میان کشاورزی، میهمان‌نوازی و گردشگری از طریق توسعه آموزش، تقویت سیاست حمایتی بخش دولتی، مشارکت کشاورزان و ارائه دهندگان خدمات میهمان‌نوازی و زیرساخت تأکید نموده‌اند. کنژویچ[8] و همکاران (الف۲۰۲۵) در مطالعه‌ای در خصوص نقش میهمان‌نوازی مبتنی بر مزرعه با محوریت جامعه محل در ترویج توسعه پایدار روستایی در کشور ایتالیا نشان دادند ساکنان محلی، گردشگری کشاورزی را به عنوان یک استراتژی جامع می‌دانند که نه تنها باعث تقویت نشاط اقتصادی می‌شود، بلکه از میراث کشاورزی نیز محافظت می‌کند، نظارت بر محیط زیست را ترویج می‌دهد و انسجام اجتماعی را تقویت می‌کند. در مطالعه‌ای دیگر کنژویچ و همکاران (ب۲۰۲۵) از میهمان‌نوازی نوآورانه به عنوان کاتالیزوری برای توسعه پایدار روستایی در کشور ایتالیا یاد کرده‌اند؛ از نظر آن‌ها بازدیدکنندگان به طور فزاینده‌ای برای شیوه‌های سازگار با محیط زیست، غذاهای محلی، گردشگری کشاورزی و اقامتگاه‌های ریشه‌دار فرهنگی ارزش قائل هستند و تجربیات اصیل و جامعه‌محور نه تنها از اقتصادهای محلی حمایت می‌کنند، بلکه کارآفرینی و نظارت بر محیط زیست را نیز پرورش می‌دهند.

مرور ادبیات پژوهش نشان می‌دهد متناسب با شرایط جغرافیایی حاکم بر کشورها و مناطق مختلف، مفهوم میهمان‌نوازی با استفاده از ابعاد و مولفه‌های مختلفی بررسی شده و ارتباط آن با توسعه پایدار روستایی، دارای روند ثابتی نیست و اثرگذار آن بر سکونتگاه‌های روستایی متغیر است. با توجه به شکاف مطالعات در خصوص مفهوم میهمان‌نوازی و همچنین ارتباط آن با توسعه پایدار روستایی در مقاصد گردشگری روستایی، این مطالعه از نظر موضوع مورد بررسی دارای نوآوری است. با توجه به مطالب بیان شده مدل مفهومی پژوهش حاضر در شکل زیر ترسیم شده است (شکل ۱).

[1] Qiu
[2] Chung
[3] Organic Heritage
[4] Authentic Comfort
[5] Authentic Flavors
[6] Warm Farmstead’
[7] Paunić
[8] Knežević

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی

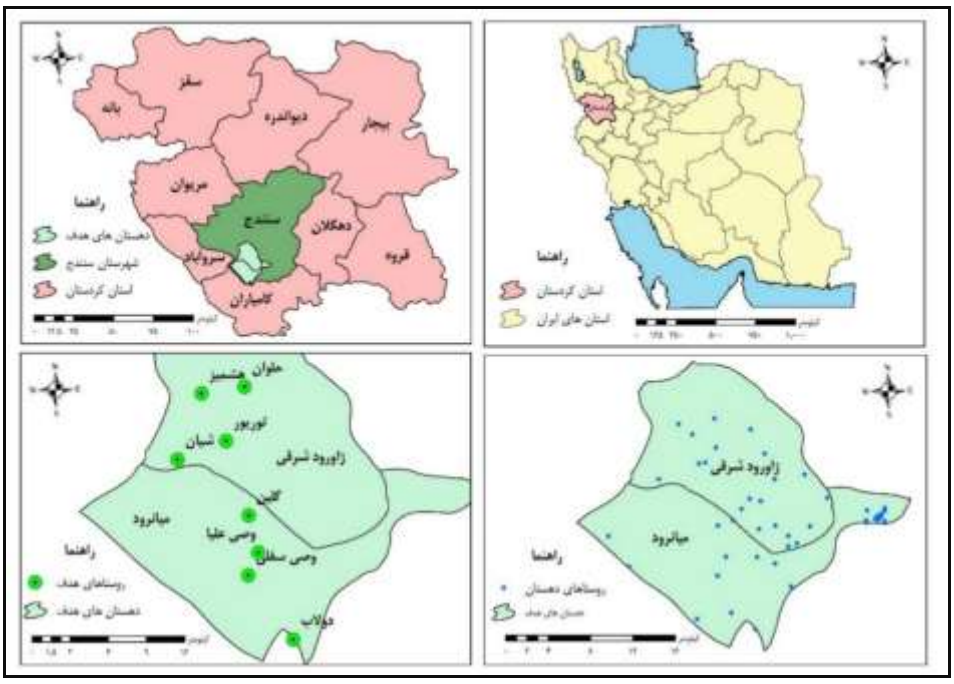
با توجه به هدف اصلی پژوهش حاضر و تقسیم‌بندی‌های ارائه شده از روش تحقیق در مطالعات حوزه علوم جغرافیایی، مطالعه حاضر از نظر هدف یک پژوهش کاربردی است و به لحاظ ماهیت و روش، در آن از ترکیبی از روش‌های توصیفی، همبستگی و علی استفاده شده است. برای گردآوری مطالب و داده‌های مورد نیاز، از ترکیبی از روش‌های اسنادی (نکته‌برداری از مقالات مرتبط با موضوع مورد بررسی) و میدانی (تهیه، توزیع و تکمیل پرسشنامه) استفاده شده است. از نظر زمانی این مطالعه تک مقطعی بوده و در بازه زمانی ۷ ماهه (اوایل فروردین تا انتهای مهرماه سال ۱۴۰۴) به طول انجامیده است. قلمرو مطالعاتی این پژوهش، روستاهای مقصد گردشگری در بخش سیروان (۸ روستا) واقع در شهرستان سنندج و استان کردستان است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی افرادی است که سن آن‌ها بالای ۱۵ سال بوده است و با توجه به مشخص نبودن تعداد آن‌ها و همچنین با استناد به حدنصاب‌های استاندارد در پژوهش‌های میدانی، ۲۰۰ نفر از آن‌ها به عنوان نمونه آماری برآورد گردید. ابزار اصلی پژوهش برای گردآوری داده‌های میدانی، پرسشنامه محقق‌ساخته است که روایی (صوری) آن با اخذ نظرات محققان حوزه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی و گردشگری بررسی شده و پس از اعمال نظرات آن‌ها، روایی پرسشنامه تأیید شده است.

برای ارزیابی پایایی پرسشنامه نیز از پیش آزمون استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ حاصل شده برای بخش‌های مختلف پرسشنامه، نشانگر پایا بودن ابزار مورد استفاده بود. پرسشنامه مورد استفاده در مطالعه حاضر، در سه بخش اصلی طراحی شده است. بخش اول آن به ویژگی‌های فردی پاسخگویان مربوط می‌شود. بخش دوم پرسشنامه به ابعاد و متغیرهای میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی اختصاص دارد. بخش سوم پرسشنامه نیز به ابعاد متغیرهای توسعه پایدار روستایی اخصاص دارد. مبنای طراحی بخش‌های دوم و سوم پرسشنامه پژوهش‌های پیشین (رحیمی و جمینی، ۱۴۰۵؛ چائو و یان، ۲۰۲۱ و جمشیدی و همکاران، ۱۴۰۲) بوده است و این دو بخش در قالب طیف پنج قسمتی لیکرت طراحی شده‌اند. برای توزیع پرسشنامه در میان روستاها مورد مورد مطالعه با توجه به مشخص نبودن تعداد جمعیت بالای ۱۵ سال، در هر روستا ۲۵ پرسشنامه به صورت کاناً تصادفی در میان افراد واجد شرایط (دارای سن بیشتر از ۱۵ سال) توزیع و تکمیل گردید. در ادامه پرسشنامه‌ها کدگذاری شده و وارد نرم‌افزار Excel گردید و تجزیه و تحلیل‌های آماری مربوطه با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

قلمرو جغرافیایی پژوهش

این پژوهش در هشت روستای مقصد گردشگری (روستاهای توریور، حلوان، شیان، هه شمیز، دولاب، گلین، وصی سفلی و وصی‌علیا) بخش سیروان در شهرستان سنندج انجام شده است. این روستا به واسطه جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی همواره پذیرای

تعداد قابل توجهی از گردشگران داخلی و خارجی در تمامی فصول سال هستند. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه در شکل زیر (شکل ۲) نمایش داده شده است.

شکل ۲. موقعیت محدوده مورد مطالعه در شهرستان سنندج، استان کردستان و ایران

یافته‌ها و بحث

بررسی ویژگی‌های فردی پاسخگویان

یافته‌های حاصل از بررسی ویژگی‌های پاسخگویان نشان می‌دهد میانگین سنی آن‌ها ۳۹ سال بوده است و در مین آن‌ها جوان‌ترین و مسن‌ترین، ۱۷ ساله و ۶۹ ساله بوده‌اند. در خصوص میانگین درآمد ماهیانه، بعد خانوار، سابقه سکونت در روستا نتایج نشان میانیگن حاصل شده به‌ترتیب ۱۵ میلیون تومان در ماه، ۴/۲ نفر و ۳۴ سال بوده است. در خصوص کسب درامد از بخش گردشگری، نتایج نشان داد حدود ۷۰ درصد از پاسخگویان به صورت مستقیم و غیر مستقی از صنعت گردشگری بهره‌مند شده‌اند.

بررسی وضعیت میهمان‌نوازی و ابعاد اصلی آن در مقاصد گردشگری روستایی

در این مطالعه برای بررسی وضعیت میهمان‌نوازی و ابعاد اصلی آن از آماره‌های میناگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات و جدول توزیع فراوانی استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد میانیگن حاصل شده برای سه بعد اصلی میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی در سطوح مختلفی قرار دارد. به این صورت که دو مولفه آداب و رفتارهای میهمان‌نوازی و کیفیت فضای حاکم بر مقصد به ترتیب با میانگین ۴/۲۹ و ۳/۸۹ در سطح قابل قبولی قرار دارند اما بعد زیرساخت‌ها و امکانات کالبدی و فیزیکی با میانگین ۲/۵۴، در وضعیت نسبتاً ضعیفی قرار دارد. نتایج حاصل از آمار ضریب تغییرات نیز نشان می‌دهد ابعاد آداب و رفتارهای میهمان‌نوازی، کیفیت فضای حاکم بر مقصد و زیرساخت‌ها و امکانات کالبدی و فیزیکی به‌ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۱۷۴، ۰/۲۰۷ و ۰/۴۱۵، در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفته‌اند.

جدول ۱. بررسی وضعیت ابعاد اصلی میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی

ابعاد میهمان‌نوازی	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
آداب و رفتارهای میهمان‌نوازی	۴/۲۹	۰/۷۴۷	۰/۱۷۴	۱
کیفیت فضای حاکم بر مقصد	۳/۸۹	۰/۸۰۷	۰/۲۰۷	۲
زیرساخت‌ها و امکانات کالبدی و فیزیکی	۲/۵۴	۱/۰۵۵	۰/۴۱۵	۳

نتایج حاصل از بررسی وضعیت کلی میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی با استفاده از جدول توزیع فراوانی (جدول ۲) نشان می‌دهد از نظر ۳ درصد از پاسخگویان وضعیت میهمان‌نوازی در سطوح بسیار ضعیف و ضعیف، از نظر ۴۰ درصد در سطح متوسط و ۵۷ درصد عنوان کرده‌اند که وضعیت میهمان‌نوازی در سطوح زیاد و بسیار زیاد قرار دارد. نتایج حاصل از بررسی وضعیت کلی میهمان‌نوازی با استفاده از آزمون مقایسه میانگین نشان می‌دهد (جدول ۳) میانگین حاصل شده با مقدار ۳/۵۷، به صورت معناداری بیشتر از حد مبنا (عدد ۳) است. بنابراین باتوجه به نتایج حاصل شده می‌توان چنین عنوان کرد علی‌رغم ناهمگنی وضعیت ابعاد میهمان‌نوازی، وضعیت کلی میهمان‌نوازی در محدوده مورد مطالعه، در شرایط مناسبی قرار دارد.

جدول ۲. وضعیت کلی میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی

	فراوانی	درصد فروانی	فراوانی تجمعی
بسیار ضعیف	۳	۱/۵	۱/۵
ضعیف	۳	۱/۵	۳
متوسط	۸۰	۴۰	۴۳
زیاد	۸۹	۴۴/۵	۸۷/۵
بسیار زیاد	۲۵	۱۲/۵	۱۰۰
مجموع	۲۰۰	۱۰۰	–

جدول ۳. بررسی وضعیت کلی میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی

	مبنای آزمون = ۳						
–	t	درجه آزادی	معنی‌داری	میانگین	اختلاف از میانگین	فاصله اطمینان در سطح ۹۵ درصد	
						حد پایین	حد بالا
میهمان‌نوازی	۱۳/۷۵	۱۹۹	۰/۰۰۰	۳/۵۷	۰/۵۷	۰/۴۹	۰/۶۵

بررسی وضعیت توسعه پایدار و ابعاد اصلی آن در مقاصد گردشگری روستایی

نتایج حاصل از بررسی وضعیت ابعاد اصلی توسعه پایدار روستایی با استفاده از آماره‌های میانگین، انحراف معیارو ضریب تغییرات نشان می‌دهد (جدول ۴) به استثنای بعد اجتماعی توسعه پایدار روستایی، دیگر ابعاد آن در وضعیت نسبتاً ضعیفی قرار دارند. دقت در وضعیت آماره ضریب تغییرات نشان می‌دهد بعد اجتماعی توسعه پایدار با ضریب تغییرات ۰/۳۵۴ در بهترین وضعیت و بعد نهادی در با ضریب تغییرات ۰/۵۱۵، در ضعیف‌ترین وضعیت قرار دارد.

جدول ۴. بررسی وضعیت ابعاد اصلی توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی

ابعاد توسعه پایدار روستایی	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
اجتماعی	۳/۲۶	۱/۱۵۶	۰/۳۵۴	۱
اقتصادی	۲/۱۴	۰/۹۹۸	۰/۴۶۶	۴
اکولوژیک	۲/۵۴	۱/۰۵۵	۰/۴۱۵	۳
کالبدی	۲/۷۷	۱/۰۲۷	۰/۳۷۰	۲
نهادی	۲/۱۱	۱/۰۸۸	۰/۵۱۵	۵

جهت ارائه یک گزارش کلی از وضعیت توسعه پایدار روستایی در محدوده مورد مطالعه، همه متغیرها و ابعاد توسعه پایدار با هم ترکیب شده‌اند. نتایج جدول توزیع فراوانی نشان می‌دهد (جدول ۵) از نظر ۳۲ درصد از پاسخگویان وضعیت توسعه پایدار روستایی در سطوح بسیار ضعیف و ضعیف قرار دارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد ۴۶ درصد پاسخگویان اعتقاد داشته‌اند توسعه پایدار روستایی در وضعیت متوسطی قرار و از نظر ۱۲ درصد از پاسخگویان، توسعه پایدار روستایی در سطوح زیاد و بسیار زیاد قرار دارد. نتایج حاصل از بررسی وضعیت میانگین کلی توسعه پایدار روستایی نشان می‌دهد (جدول ۶) میانگین حاصل شده با مقدار ۲/۵۶، به صورت معناداری پایین‌تر از حد مبنا قرار دارد. در مجموع با وجه به نتایج حاصل شده می‌توان چنین عنوان نمود که توسعه پایدار روستایی در وضعیت نسبتاً ضعیفی قرار دارد و این مهم به وضعیت نامناسب ابعاد و متغیرهای تشکیل‌دهنده توسعه پایدار روستایی (به استثنای بعد اجتماعی توسعه پایدار روستایی) مربوط می‌شود.

جدول ۵. وضعیت کلی توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی

	فراوانی	درصد فروانی	فراوانی تجمعی
بسیار ضعیف	۲۱	۱۰/۵	۱۰/۵
ضعیف	۶۳	۳۱/۵	۴۲
متوسط	۹۲	۴۶	۸۸
زیاد	۲۰	۱۰	۹۸
بسیار زیاد	۴	۲	۱۰۰
مجموع	۲۰۰	۱۰۰	–

جدول ۶. بررسی وضعیت کلی توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی

	مبنای آزمون = ۳					
–	t	درجه آزادی	معنی‌داری	میانگین	اختلاف از میانگین	فاصله اطمینان در سطح ۹۵ درصد
						حد پایین / حد بالا
توسعه پایدار روستایی	-۸/۴۱۳	۱۹۹	۰/۰۰۰	۲/۵۶	-۰/۴۳۸	-۰/۵۴ / -۰/۳۳

پیشبینی توسعه پایدار از طریق میهمانوازی در مقاصد گردشگری روستایی

با توجه به شرایط جغرافیایی حاکم بر روستاهای مورد مطالعه در بخش سیروان در شهرستان سنندج و جایگاه ویژه صنعت گردشگری در این سکونتگاه‌های روستایی، در این بخش از پژوهش ارتباط و اثر میهمان‌نوازی و توسعه پایدار روستایی بررسی شده است. نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد (جدول ۷) میان میهمان‌نوازی و توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی ارتباط آماری معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی با مقدار ۰/۵۹۳ از نوع مثبت است. در واقع نتایج گویای این مطلب است که با ارتقای سطح میهمان‌نوازی، وضعیت توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی نیز بهبود می‌یابد و برعکس.

جدول ۷. بررسی همبستگی میان میهمان‌نوازی و توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی

			میهمان‌نوازی	توسعه پایدار روستایی
ضریب همبستگی اسپیرمن	میهمان‌نوازی	ضریب همبستگی	۱	۰/۵۹۳**
		سطح معناداری	–	۰/۰۰۰
		تعداد	۲۰۰	۲۰۰
ضریب همبستگی اسپیرمن	توسعه پایدار روستایی	ضریب همبستگی	۰/۵۹۳**	۱
		سطح معناداری	۰/۰۰۰	–
		تعداد	۲۰۰	۲۰۰

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است.

در ادامه برای پیشبینی تغییرات توسعه پایدار از طریق میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی، از رگرسیون خطی (روش همزمان) استفاده شده است. طی این فرایند دو متغیر (میهمان‌نوازی به عنوان متغیر مستقل و توسعه پایدار روستایی به عنوان متغیر وابسته) وارد رگرسیون شده‌اند. یافته‌های اولیه نشان می‌دهد (جدول ۸)، ضریب همبستگی چندگانه مدل پژوهش، ۰/۵۸۵ است. مقدار حاصل شده نشانگر همبستگی نسبتاً قوی میان متغیرهای وارد شده در رگرسیون خطی است. با استناد به ضریب تعیین تعدیل شده می‌توان چنین عنوان کرد که متغیر میهمان‌نوازی، توانسته‌اند ۳۳/۹ درصد از تغییرات توسعه پایدار را در مقاصد گردشگری روستایی پیشبینی نمایند.

جدول ۸. خلاصه مدل پیشبینی توسعه پایدار از طریق میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی

مدل	ضریب همبستگی چندگانه	مجذور ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۵۸۵	۰/۳۴۳	۰/۳۳۹	۰/۵۹۸

برای بررسی برازش مدل[1] پژوهش، از نتایج تحلیل واریانس استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد (جدول ۹) مدل پژوهش در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنادار است. این نتایج نشان می‌دهد که مدل حاصل شده از نظر آماری مورد تأیید است. با توجه به اینکه جزئیات مدل نشان می‌دهد مجموع مجذورات باقیمانده با مقدار ۷۰/۹ بیشتر از مجموع مجذورات رگرسیونی با مقدار ۳۶/۹۶ است، می‌توان چنین عنوان کرد که میهمان‌نوازی بخشی از تغییرات توسعه پایدار روستایی را تبیین کرده است و عوامل دیگر نیز بر روی توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی موثر هستند.

جدول ۹. بررسی برازش مدل با استفاده از تحلیل واریانس

	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۳۶/۹۶	۱	۳۶/۹۶	۱۰۳/۲۲	۰/۰۰۰
باقیمانده	۷۰/۹	۱۹۸	۰/۳۵۸		
مجموع	۱۰۷/۸۷	۱۹۹			

نتایج نهایی حاصل از تحلیل رگرسیون خطی نشان می‌دهد (جدول ۱۰) اثر میهمان‌نوازی با ضریب تأثیر ۰/۵۸۵، بر توسعه پایدار روستایی معنادار و از نوع مثبت بوده است. این مهم نشانگر ارتباط و اثر آماری معنادار میهمان‌نوازی بر توسعه پایدار در مقاصد گردشگری است. برای آزمون همخطی میان دو متغیر مستقل و وابسته پژوهش، از دوه آماره تولرانس[2] و عامل تورم واریانس[3] استفاده شده است. حد استاندارد این دو آماره به ترتیب بزرگتر از ۰/۴ و کمتر از ۲/۵ است (Zhang et al., 2026). بنابراین با توجه به نتایج حاصل شده می‌توان چنین عنوان کرد که بین متغیرهای وارد شده در مدل همخطی وجود ندارد و میهمان‌نوازی توانسته است بخش قابل توجهی از تغییرات توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی را تبیین نماید.

جدول ۱۰. نتایج تحلیل رگرسیون در خصوص اثر میهمانوازی بر توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی

	ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده		ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده			آزمون هم خطی	
	B	خطای استاندارد	Beta	t	سطح معناداری	تولرانس	عامل تورم واریانس
(عدد ثابت)	-۰/۰۵۱	۰/۲۶۱		-۰/۱۹۴	۰/۸۴۶		
میهمان‌نوازی	۰/۷۳۱	۰/۰۷۲	۰/۵۸۵	۱۰/۱۶	۰/۰۰۰	۱	۱

متغیر وابسته: توسعه پایدار روستایی

نتیجه‌گیری

ایجاد تجربه خوشایند برای گردشگران در فرایند بازدید از مقاصد گردشگری در قالب مفهوم میهمان‌نوازی می‌تواند مزایای پندبعدی و درهم‌تنیده اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را برای جوامع میزبان به همراه داشته باشد که می‌توان آن را در قالب توسعه پایدار روستایی خلاصه کرد. علی‌رغم پیوند و ارتباط عمیق مفهومی میان میهمان‌نوازی و ابعاد مختلف توسعه پایدار روستایی، این مقوله در قالب مطالعات میدانی و تجربی کمتر مورد توجه محققان قرار گرفته است. تحت این شرایط مطالعه حاضر با هدف بررسی ارتباط میهمان‌نوازی و توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی واقع در قلمروهای عشایری انجام گرفته است که به صورت مطالعه موردی در میان روستاهای مقصد گردشگری بخش سیروان واقع در شهرستان سنندج انجام شده است. نتایج پژوهش نشانگر وضعیت کلی نسبتاً مناسب میهمان‌نوازی در محدوده مورد مطالعه و وضعیت نسبتاً نامناسب توسعه پایدار در مقاصد گردشگری روستایی مورد بررسی است. با توجه به ارتباط مفهومی میان این دو مولفه کلیدی در مقاصد گردشگری روستایی، نتایج بررسی همبستگی میان آن‌ها نشان داد میان میهمان‌نوازی و توسعه پایدار ارتباط آماری مثبت و معناداری وجود دارد و نتایج رگرسیون خطی نیز نشانگر اثر مثبت میهمان‌نوازی بر توسعه پایدار روستایی در مقاصد گردشگری است. نتیجه حاصل شده نشانگر این مهم است که در مقاصد گردشگری روستایی مورد مطالعه، توسعه و تقویت میهمان‌نوازی می‌تواند نقش تسهیل‌کننده‌ای را در دستیابی به توسعه پایدار روستایی ایفا نماید. همان‌طوری که قنبری عُدیوی (۱۳۹۶)، ووجکو و همکاران (۲۰۱۸)، کاظم‌نیا و

1 Model fit
2Tolerance
3 VIF

همکاران (۲۰۲۱)، چوانگ و همکاران (۲۰۲۵)، ووجکو و همکاران (الف۲۰۲۵)، ووجکو و همکاران (ب۲۰۲۵)، کنژویچ و همکاران (الف۲۰۲۵) و کنژویچ و همکاران (ب۲۰۲۵)، در مطالعات خود بر نقش میهمان‌نوازی در توسعه جوامع محلی تأکید کرده‌اند، مطالعه حاضر نیز بر نقش مستقیم میهمان‌نوازی بر فرایند توسعه پایدار روستایی تأکید دارد. نتیجه حاصل شده می‌تواند شکاف مطالعات در خصوص ارتباط دو مفهوم میهمان‌نوازی و توسعه پایدار روستایی با یکدیگر را تا حد زیادی پُر نماید و مبنایی برای سایر مطالعات در آینده باشند. متناسب با نتایج حاصل شده ارتقای وضعیت ابعاد سه‌گانه میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری روستایی (شامل آداب و رفتارهای میهمان‌نوازی، کیفیت فضای حاکم بر مقصد و زیرساخت‌ها و امکانات کالبدی و فیزیکی) باید در اولویت برنامه‌ریزی‌های توسعه روستایی به صورت عام و توسعه میهمان‌نوازی به صورت خاص قرار گیرد؛ زیرا با تحقق آن ضمن بهبود وضعیت میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری، توسعه پایدار روستایی در محدوده مورد مطالعه در وضعیت نه‌چندان مناسبی قرار دارد، بهبود خواهد یافت. تحت این شرایط طراحی وبسایت اطلاعات جامع گردشگری مقاصد گردشگری، تهیه و توزیع نقشه‌ها و پوسترهای گردشگری در میان گردشگران، تعبه تابلوهای راهنمای گردشگران در مقصد، تقویت آنتن‌دهی موبایل و شبکه اتصال به اینترنت، راه‌اندازی شبکه حمل و نقل رایگان در داخل روستاها (نظیر درشکه)، بهبود کمیت و کیفیت زیرساخت‌های اقامتی، غذاخوری و بهداشتی، ارائه کالاها و تولیدات محلی مرغوب و اصیل به گردشگران، استخدام راهنمایان و پرسنل انتظامی در سطح روستا به‌ویژه در زمان اوج ورود گردشگران به روستاها، ارتقای کیفیت معابر، برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی نحوه تعامل با گردشگران، استفاده از مصالح و سازه‌های بادوام و سازگار با محیط زیست، نظافت و پاکیزه نگه‌داشتن محیط روستا، اخذ منصفانه هزینه ارائه انواع خدمات به گردشگران، مهم‌ترین راهکارهای پیشنهادی پژوهش حاضر برای تقویت میهمان‌نوازی و به تبع آن، توسعه پایدار روستایی در روستاهای واقع در بخش سیروان هستند.

تقدیر و تشکر

نویسنده برخود لازم می‌داند از همه عزیزانی که محقق را در تهیه و تدوین این فعالیت پژوهشی یاری نموده‌اند، صمیمانه تشکر نمایند.

حمایت مالی

پژوهش حاضر بودن حمایت مالی انجام شده است.

منابع

ابراهیمی، عارف و مسعودی، حمید. (۱۴۰۴). خوشه‌بندی استان‌های کشور بر اساس شاخص میهمان‌نوازی؛ نتنوگرافی شبکه اجتماعی کوچ سرفینگ. *مطالعات اجتماعی گردشگری*، ۱۳(۳۱)، ۵۷-۳۲. https://doi.org/10.22034/jitor.2025.734946

اسماعیلی، سعیده؛ قادری، اسماعیل؛ یاوری گهر، فاطمه و یاسوری، مجید. (۱۴۰۱). تبیین پیشران‌های تحول اکوسیستم کارآفرینی میهمان‌نوازی و گردشگری (مورد مطالعه: شهرستان بندر انزلی). برنامه ریزی و توسعه گردشگری، ۱۱(۴۱)، ۴۱-۷. https://doi.org/10.22080/jtpd.2022.22861.3649

بابائی، یاور و اشرف، شهرزاد. (۱۴۰۳). بررسی نقش فرهنگ سازمانی بر عملکرد سازمانی در صنعت میهمان‌نوازی. مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، ۱(۱)، ۱۸۸-۲۰۵. https://doi.org/10.22072/tmsse.2024.722007

باقری نظام آباد، لیلا و کاوسی، اسماعیل. (۱۳۹۸). بررسی عوامل موثر بر کیفیت سبک خدمات میهمان‌نوازی در هتل‌های ۴ ستاره کشور. سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۳(۴)، ۱۶۵-۱۷۸. https://www.islamiilife.com/article_189739.html

باقری، مسلم؛ مباشری، علی اصغر و نیکبخت، امین. (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی راهکارهای ارتقاء کسب‌وکارهای گردشگری و میهمان‌نوازی در پساکرونا. *برنامه ریزی و توسعه گردشگری*، ۱۰(۳۶)، ۱۲۷-۱۰۳. https://doi.org/10.22080/jtpd.2021.20178.3407

جمشیدی، علیرضا؛ جمینی، داود و جمشیدی، معصومه. (۱۴۰۲). واکاوی ارتباط شاخص‌های کارآفرینی و توسعه پایدار روستایی با استفاده از تحلیل کانونی، مورد مطالعه: سکونتگاه‌های روستایی غرب دریاچه ارومیه. راهبردهای توسعه روستایی، ۱۰(۴)، ۴۲۹-۴۴۶. https://doi.org/10.22048/rdsj.2023.360063.2050

حیدری، محمدتقی؛ جهانی، داریوش و رحمتی، پروین. (۱۴۰۴). تحلیل مطلوبیت شاخص‌های گردشگری حلال با تاکید بر میهمان نوازی ایرانی ـ اسلامی، جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری، ۱ (۱)، ۵۴-۶۹. http://gtp.khu.ac.ir/article-1-36-fa.html

دهدشتی شاهرخ، زهره؛ ناصحی فر، وحید؛ قادری، اسماعیل و شعاران، افرا. (۱۴۰۱). مدل تجربه هم‌آفرینی مشتری در صنعت میهمان‌نوازی نظیر به نظیر: رویکرد متاسنتز. *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۷(۵۹)، ۳۸-۹. https://doi.org/10.22054/tms.2022.68761.2734

رحیمی، حمزه و جمینی، داود. (۱۴۰۵). بومی‌سازی ابعاد و شاخص‌های میهمان‌نوازی در مقاصد گردشگری. *پژوهش های بازاریابی گردشگری و میهمان نوازی*، مقالات آماده انتشار، https://doi.org/10.22080/tmhr.2026.32374.1155

سعیدا اردکانی، سعید؛ طباطبایی نسب، سیدمحمد و دباغی، حامد. (۱۴۰۰). توسعه و اعتبار بخشی مقیاس اندازه‌گیری تجربه میهمان‌نوازی و تأثیر آن بر رضایت مشتری. کاوش‌های مدیریت بازرگانی، ۱۳(۲۵)، ۴۱۹-۴۴۵. https://doi.org/10.22034/bar.2021.13419.3396

سیف اللهی، ناصر و ابراهیمی خراجو، وحیده. (۱۴۰۲). واکاوی نقش سرمایه‌های فکری بر مزیت رقابتی برند با نقش میانجی نوآوری و ارزش برند (مورد مطالعه: مدیران بازاریابی بخش میهمان‌نوازی و هتل‌داری). گردشگری و توسعه، ۱۲(۲)، ۱۴۱-۱۶۳. https://doi.org/10.22034/jtd.2022.322632.2547

صادقی حجت. (۱۴۰۴). گردشگری و نقش‌آفرینی آن در متنوع سازی‌اقتصاد روستایی. مجله‌ی بررسی‌های آمار رسمی ایران، ۳۶(۱)، ۱۷۷-۲۰۵. http://ijoss.srtc.ac.ir/article-1-512-fa.html

صادقی، حجت الله و صیدایی، سید اسکندر. (۱۴۰۲). شناخت عوامل موثر در برندسازی فرهنگ میهمان نوازی در گردشگری ایران. *پژوهش‌های بازاریابی گردشگری و میهمان نوازی*، ۱(۱)، ۱۱۴-۸۹. https://doi.org/10.22080/tmhr.2023.26261.1003

صادقی، حجت و جوان، فرهاد. (۱۴۰۴). تبیین عوامل نقش آفرین بر بازاریابی صنایع دستی در راستای توسعه گردشگری ایران. *آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۵(۱)، ۳۹-۲۱. https://doi.org/10.30488/gps.2025.487445.3798

فیروزی، فاطمه و علیپور، ربابه. (۱۳۹۷). جایگاه میهمان و میهمان نوازی در معماری خانه های مشهد (بررسی تطبیقی چند خانه ی دوران پهلوی و واحدهایی از مجتمع مسکونی آرمس در مشهد). مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان، ۱۳(۲)، ۹۹-۱۲۶. https://doi.org/10.22034/fakh.2019.93139

قنبری عُدیوی، عبّاس. (۱۳۹۶). میهمان نوازی در فرهنگ عامّه و تأثیر آن بر گردشگری و ایران شناسی. مطالعات ایران شناسی، ۳(۳)، ۴۱-۵۴. https://is.iranology.ir/article_711081.html

کاظمی، نسرین و علی نژادی، علیرضا. (۱۴۰۴). توانمندسازی زنان در صنعت گردشگری و میهمان‌نوازی ایران. مطالعات اجتماعی گردشگری، ۱۳(۳۱)، ۱۳۲-۱۰۱. https://doi.org/10.22034/jitor.2025.734942

مباشری، علی اصغر؛ باقری، مسلم و محبوب نیا، سمیرا. (۱۴۰۴). طراحی الگوی غیبت ذهنی کارکنان در گردشگری و میهمان نوازی (مورد مطالعه: کسب‌وکارهای گردشگری و میهمان نوازی شیراز). *مدیریت منابع انسانی پایدار*، ۷(۱۳)، ۲۲۸-۲۰۵. https://doi.org/10.22080/shrm.2026.27467.1645

مروتی شریف آبادی، علی؛ عندلیب اردکانی، داوود و برزگر، فایزه. (۱۴۰۱). تأثیر مدیریت زنجیره تأمین میهمان‌نوازی پایدار بر رضایت و وفاداری مشتریان. برنامه ریزی و توسعه گردشگری، ۱۱(۴۲)، ۳۳-۶۱. https://doi.org/10.22080/jtpd.2023.23125.3660

Chalip, L., & Costa, C. A. (2012). Clashing worldviews: Sources of disappointment in rural hospitality and tourism development. *Hospitality & Society*, *2*(1), 25-47. https://doi.org/10.1386/hosp.2.1.25_1

Chau, S., & Yan, L. (2021). Destination hospitality indicators. *Journal of Destination Marketing & Management*, *19*, 100537. https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100537

Chung, Y. C., Kusadokoro, M., Chang, H. H., & Kitamura, Y. (2025). Rural tourism promotion policy and rural hospitality enterprises performance: Empirical evidence from Japan. *Agribusiness*, *41*(3), 815-832. https://doi.org/10.1002/agr.21927

Frías-Jamilena, D. M., Del Barrio-García, S., & López-Moreno, L. (2013). Determinants of satisfaction with holidays and hospitality in rural tourism in Spain: The moderating effect of tourists' previous experience. *Cornell Hospitality Quarterly*, *54*(3), 294-307. https://doi.org/10.1177/1938965512466587

Kazmina, L., Provotorina, V., Makarenko, V., & Petrenko, A. (2021). Social and financial feasibility of the development of rural tourism and the hospitality industry in the Rostov Region. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 273, p. 09002). EDP Sciences. https://doi.org/10.1051/e3sconf/202127309002

Knežević, M., Vujko, A., & Borovčanin, D. (2025a). Community-Centered Farm-Based Hospitality in Agriculture: Fostering Rural Tourism, Well-Being, and Sustainability. *Agriculture*, *15*(15), 1613. https://doi.org/10.3390/agriculture15151613

Knežević, M., Vujko, A., & Cvijanović, D. (2025b). Innovative hospitality model as a catalyst for sustainable rural development. *Economic of Agriculture*, *72*(3), 905-925. https://doi.org/10.59267/ekoPolj2503905K

Paunić, M., Kalenjuk Pivarski, B., Tešanović, D., Ivanović, V., Vujasinović, V., Gagić Jaraković, S., Vulić, G., & Ćirić, M. (2025). Intersectoral Linking of Agriculture, Hospitality, and Tourism—A Model for Implementation in AP Vojvodina (Republic of Serbia). *Agriculture*, *15*(6), 604. https://doi.org/10.3390/agriculture15060604

Qiu, W. W., Yu, H. T., Lin, P. M., & Au, W. C. W. (2024). Evaluating rural homestay accommodations in China using the hospitality index: An online review–based approach. *International Journal of Hospitality Management*, *121*, 103792. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2024.103792

Vujko, A., Cvijanović, D., El Bilali, H., & Berjan, S. (2025[b]). The Appeal of Rural Hospitality in Serbia and Italy: Understanding Tourist Motivations and Key Indicators of Success in Sustainable Rural Tourism. *Tourism and Hospitality*, *6*(2), 107. https://doi.org/10.3390/tourhosp6020107

Vujko, A., Penić, M., & Gajić, T. (2018). The condition of the rural hospitality enterprises in rural tourism: the case of Serbia. *Revista de la Facultad de Agronomia, La Plata, 117 (1): 53-60*. https://revistas.unlp.edu.ar/revagro/article/view/7316

Vujko, A.; Mandi´c, D.; Pani´c, A.; Obradovi´c, M.; Obradovi´c, A.; Savi´c, I.; Brdar, I. (2025[a]). Beyond the Guestroom: Financial and Promotional Dimensions of Eco-Friendly Rural Hospitality in Agricultural Landscapes. Agriculture 2025, 15, 1610. https://doi.org/10.3390/agriculture15151610

Zhang, G., Jamini, D., Komasi, H., Atashbahar, R., Savari, M., & Erfanian, S. (2026). Modeling the impact of rural infrastructure on the population of rural settlements: a case study of Saqqez County, Iran. *Scientific Reports*, 16, 23641. https://doi.org/10.1038/s41598-026-54251-3